การยกระดับคุณภาพสินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน*

Improving the Product Quality of Fabrics Dyed with Natural Dyes Using the Cultural Capital of Ethnic Groups in Takhian Pom Sub-District, Thung Hua Chang District, Lamphun Province

[1]เสน่ห์ ใจสิทธิ์, [2]ญาณิศา โกมลสิริโชค, [3]ไพรินทร์ ณ วันนา, [4]อาเดช อุปนันท์ และ [5]จันทรัสม์ ตาปูลิง
[1]Sanae Jaisit, [2]Yanisa Komonsirichok, [3]Phairin Na Wanna, [4]Ardej Upanan and [5]Chantarat Tapuling
[1,3,4,5]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
[1,3,4,5]Mahachulalongkornrajaviadyalaya University, Thailand.
[2]มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
[2]Rajamangala University of Technology Lanna, Thailand.
[1]Corresponding Author's Email: sane.jai@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง "การยกระดับคุณภาพสินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน" มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน 2) พัฒนากลไกการตลาดผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรม และ 3) ถ่ายทอดและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปฏิบัติการ โดยศึกษาจากประชากร 3 หมู่บ้าน คือ 1) บ้านไม้สลี 2) บ้านแม่แสม และ 3) บ้านห้วยไร่สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเจาะจง โดยคัดเลือกจากประชากรบ้านไม้สลี จำนวน 72 คน บ้านแม่แสม จำนวน 70 คน และบ้านห้วยไร่ จำนวน 90 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 หมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น 232 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ เก็บรวมรวบข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรม เป็นการนำทุนวัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์ที่เป็นสี ลวดลาย ของกลุ่มชาติพันธุ์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเสื้อผ้า นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาตินิยมนำลูกเดือยมาประดับเป็นลวดลายต่าง ๆ ที่แฝงด้วยความเชื่อของชุมชนตนเอง 2) การพัฒนากลไกการตลาดผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย การผลิตที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค การสร้างความแตกต่าง การผลิตให้มีคุณภาพ และการวางแผนการผลิตอย่างเป็นระบบ และ 3) การถ่ายทอด และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน โดยที่การถ่ายทอดนั้นเป็นการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการย้อมสีธรรมชาติ และกลไก

*Received March 1, 2024; Revised August 27, 2024; Accepted September 12, 2024

การตลาด ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ นิสิตวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน หน่วยงานภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่ ส่วนการสร้างเครือข่ายนั้นเป็นการทำสัญญาข้อตกลงความร่วมมือกับ 7 หน่วยงาน คือ 1) วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน 2) สถาบันวิจัยหริภุญชัย 3) องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนปม 4) โรงเรียนบ้านไม้ตะเคียน 5) สภาวัฒนธรรมตำบลตะเคียนปม 6) สภาวัฒนธรรมอำเภอทุ่งหัวช้าง และ 7) วิสาหกิจชุมชนในตำบลตะเคียนปม

คำสำคัญ: ผ้าย้อม; สีธรรมชาติ; ทุนทางวัฒนธรรม; กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

This research, titled "Improving the Product Quality of Fabrics Dyed with Natural Dyes Using the Cultural Capital of Ethnic Groups in Takhian Pom Sub-district, Thung Hua Chang District, Lamphun Province," has three main objectives: 1) To design the fabric products dyed with natural dyes incorporating the cultural capital of ethnic groups in Takhian Pom Sub-district, Thung Hua Chang District, Lamphun Province; 2) To develop a marketing mechanism for these naturally dyed fabric products by using the cultural capital of ethnic group; and 3) To transfer the knowledge and create a learning network about fabric dyeing with natural dyes within the community. The action research employs both qualitative and action research methods. The population for the study comprises three villages: Ban Mai Sali, Ban Mae Samae, and Ban Huai Rai. A purposive sampling method was used to select 72 people from Ban Mai Sali, 70 people from Ban Mae Samae, and 90 people from Ban Huai Rai, totaling 232 participants. Data were collected through in-depth interviews which used was an interview form and analyzed using content analysis.

The research findings are 1) the design of fabric products dyed with natural dyes leverages the cultural capital and identity of ethnic groups in Takhian Pom Sub-district. This includes integrating traditional colors and patterns into clothing designs and embellishing fabrics with millet in various patterns that reflect the community beliefs, 2) the development of a marketing mechanism for naturally dyed fabric products which focuses on meeting customer needs, differentiating products, ensuring quality production, and implementing systematic production planning, and 3) knowledge transfer activities involve educating participants about natural dyeing techniques. This effort includes collaboration with Lamphun Sangha college students, government agencies, and local people. The network creation involves agreements with seven organizations: Lamphun Buddhist College, Hariphunchai Research Institute, Takhian Pom Subdistrict Administrative Organization, Ban Mai Takhian School, Council of Cultural Affairs in Takhian Pom Subdistrict and Thung Hua Chang District, and community enterprises in Takhian Pom Sub-district.

Keywords: Dyed Fabric; Natural Colors; Cultural Capital; Ethnic Group

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพของชุมชน และใช้จุดแข็งของชุมชนทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาแบบผสมผสานที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พร้อมทั้งสามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในท้องถิ่นของตน มุ่งรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถเชื่อมโยงองค์กรชุมชนให้เป็นเครือข่าย ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน สอดคล้องกับวัฒนธรรม อัตลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งตนเองของครอบครัว ก่อให้เกิดความสมดุลในชีวิต ชุมชนสามารถจัดการความรู้ภายในชุมน รวมไปถึงการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 (Office of the National Economic and Social Development Council, 2024) ของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ประชาชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ ซึ่งมุ่งเน้นผลิตภัณฑ์ที่เต็มไปด้วยเนื้อหาที่สร้างสรรค์ มีคุณค่าทางวัฒนธรรม และมีวัตถุประสงค์ชัดเจนทางการตลาด

ตำบลตะเคียนปม ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดลำพูน ห่างจากอำเภอเมืองลำพูน ประมาณ 80 กิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปะเกอกะญอหรือกะเหรี่ยง ผู้ชายประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำไร่ทำสวน ส่วนผู้หญิงทำงานบ้านพร้อมทั้งงานทอผ้าสำหรับใช้ในครัวเรือน การทอผ้าของผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์ในตำบลตะเคียนปมจะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น แตกต่างจากท้องถิ่นอื่น คือ การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ จากวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ดอกไม้ เปลือกไม้ ดิน ฯลฯ เป็นต้น สีที่ได้นั้นมีความแตกต่างกันไป ตามลักษณะวัตถุดิบที่นำมาผสมกัน วัสดุเหล่านี้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่ก่อให้เกิดสารพิษตกค้างจากกระบวนการย้อมผ้า รวมทั้งลวดลายของผ้า ความประณีต และเทคนิคการทอผ้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชนเผ่า เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และทุนทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน วิธีการและเทคนิคเหล่านี้ทำให้ผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูนมีความโดดเด่น สามารถคว้ารางวัลตราสัญลักษณ์ G – Green ระดับทอง ประจำปี 2562 จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากตำบลตะเคียนปมเป็นพื้นที่ที่มีการทอผ้าเป็นงานหัตถกรรมในครัวเรือน ทอผ้าใช้ในครอบครัวของตนเอง มีการจำหน่ายเฉพาะในชุมชนเท่านั้น ไม่มีกลไกทางการตลาดที่สามารถกระจายสินค้าในระดับที่สูงขึ้น ประกอบกับผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ยังมีรูปแบบดั้งเดิม ไม่มีการประยุกต์รูปแบบ หรือปรับเปลี่ยนเป็นผลิตภัณฑ์ที่สนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในวิถีสังคมปัจจุบัน จึงส่งผลให้ผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม ไม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ทำให้ขาดโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว (Khamthiya, 2023)

ดังนั้น คณะผู้วิจัยเห็นว่าผ้าทอย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรได้รับการสนับสนุน และยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลเพิ่มทางเศรษฐกิจในชุมชน โดยการยกระดับให้มีความหลากหลายมีรูปแบบเป็นที่นิยมของผู้บริโภค อีกทั้งต้องการพัฒนากลไกทางการตลาดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าจากผ้าย้อมสีธรรมชาติให้มีช่องทางที่หลากหลาย พร้อมทั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับประชาชน และการสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อนำไปพัฒนาในระดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

2. เพื่อพัฒนากลไกการตลาดผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

3. เพื่อถ่ายทอดและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ศึกษาและรวบรวมเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ และวิถีชีวิตของผู้คนในตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ได้แก่ บ้านแม่แสม บ้านไม้สลี และบ้านห้วยไร่ โดยลงพื้นที่การสำรวจ สัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติ โดยใช้พื้นที่ศูนย์การเรียนรู้บ้านแม่แสม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เป็นสถานที่จัดกิจกรรม โดยได้เชิญตัวแทนกลุ่มหมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้านมาปรึกษาหารือร่วมกับนักวิจัย ดังภาพที่ 1

Picture 1: Researchers Are Conducting a Field Survey of Natural Dye Fabric Products Made by Ethnic Groups in Takhian Sub-District

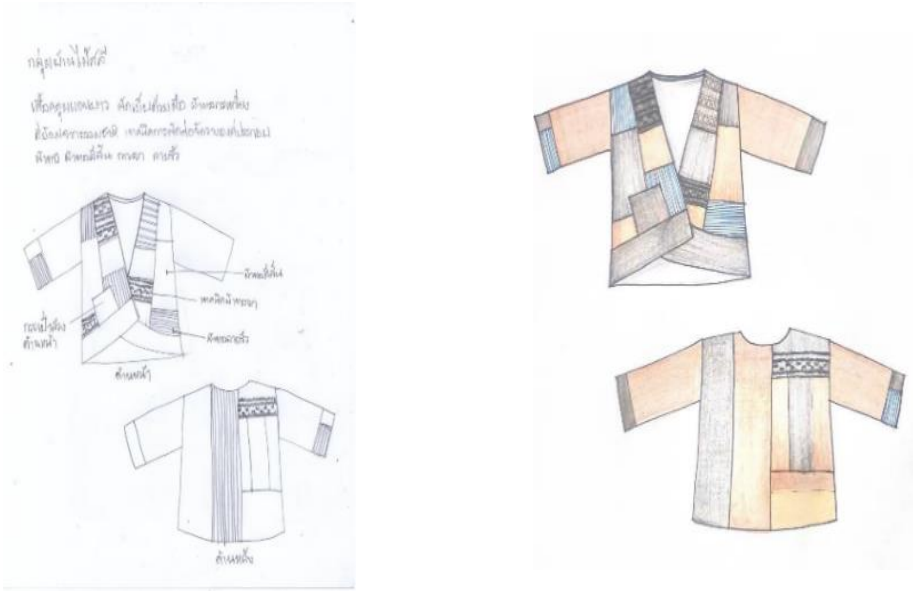
2) ศึกษาและวิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นนามธรรม และรูปธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีคุณค่าทางศิลปะ และการออกแบบ

3) ออกแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่เป็นชุดสตรี โดยใช้ผ้าย้อมสีธรรมชาติของแต่ละกลุ่ม (ดังภาพที่ 2) เพื่อให้เห็นรูปแบบ ขนาด สัดส่วนของผลิตภัณฑ์ โดยแบบแต่ละกลุ่มมีรายละเอียด 3 ลักษณะต่อไปนี้

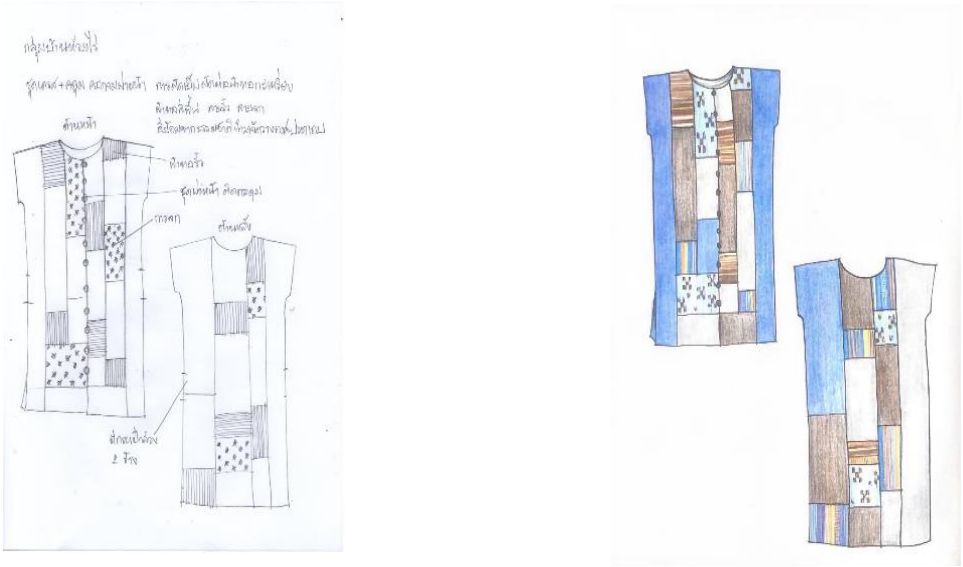
Picture 2: The Fabrics Dyed with Natural Colors from the Three Production Groups

(1) การออกแบบร่างผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มบ้านไม้สลี กลุ่มจะเลือกออกแบบเป็นประเภทเสื้อคลุม โดยมีการผสมผสานจัดวางลวดลายที่มีเอกลักษณ์ของผ้าทอมือกะเหรี่ยง โทนสีย้อมธรรมชาติด้วยเทคนิคผ้าลายริ้วเป็นเส้นตรง เทคนิคผ้าลายยกดอกดั้งเดิมของกลุ่ม ดังภาพที่ 3

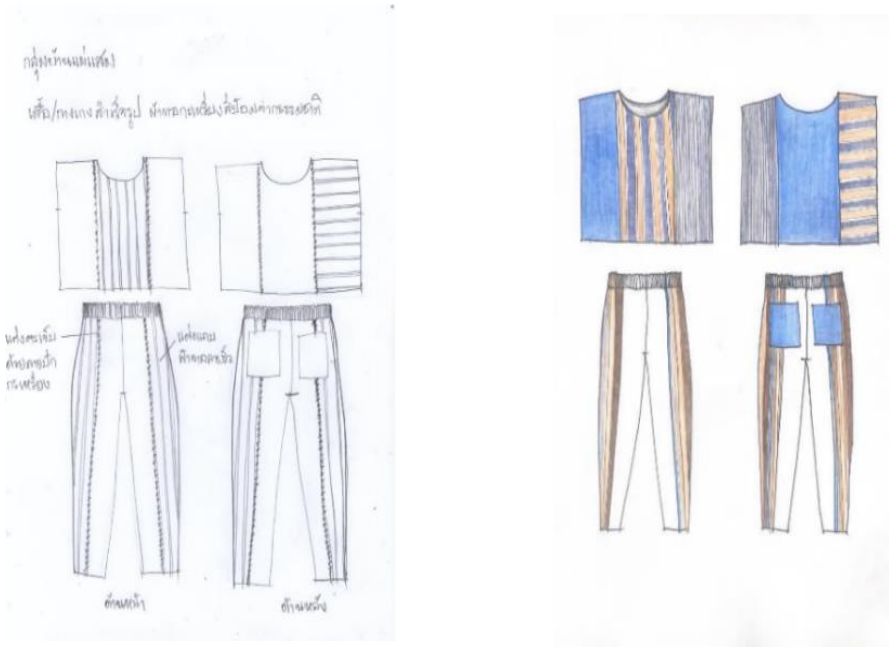
Picture 3: The Design Draft of Natural Dye Fabric Products by the Ban Mai Salee Group

(2) การออกแบบร่างผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มบ้านห้วยไร่ กลุ่มจะเลือกออกแบบเป็นประเภทชุดติดกัน (ชุดเดรส) โดยเป็นการตัดเย็บผ้าทอสีย้อมจากธรรมชาติ ด้วยความหลากหลายของเทคนิคการทอผ้าสีพื้น ผ้าทอลายริ้ว และการจกลาย นำมาตัดเย็บ ตัดต่อ จัดวางองค์ประกอบพัฒนาให้มีความหลากหลายในรูปแบบชุดเดรสหรือสามารถสวมใส่เป็นเสื้อคลุมได้ในชุดเดียวกัน ดังภาพที่ 4

Picture 4: The Design Draft of Natural Dye Fabric Products by the Ban Huai Rai Group

(3) การออกแบบร่างผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มบ้านแม่แสม กลุ่มจะเลือกออกแบบเป็นประเภทชุดเสื้อ และกางเกง โดยมีการใช้ผ้าสีพื้นเย็บตัดต่อกับผ้าลายริ้วจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมจากสีธรรมชาติ เพื่อสร้างความสวยงามในการออกแบบ และตัดเย็บ อีกทั้งยังเป็นการควบคุมราคาต้นแบบผลิตภัณฑ์เนื่องจากไม่ต้องใช้ผ้าที่มีลวดลายทั้งชิ้น ซึ่งผ้าทอมือมีหน้าผ้าที่แคบ และข้อจำกัดต่อการใช้งาน จึงไม่สามารถตัดเย็บชิ้นงานที่ใช้ผ้าวางหน้ากว้างได้ จึงนำมาตัดต่อเป็นเสื้อและกางเกงในรูปแบบลำลองที่สวมใส่สบาย สามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมไปถึงการผลิตที่ไม่ยุ่งยาก และมีโอกาสในการจัดจำหน่ายสูงขึ้น ดังภาพที่ 5

Picture 5: The Design Draft of Natural Dye Fabric Products by the Ban Mae Saem Group

ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติของทั้ง 3 หมู่บ้านที่ออกแบบแล้ว มีความแตกต่างในลักษณะด้านกายภาพ คือ กลุ่มบ้านไม้สลีจะเป็นชุดเสื้อคลุม เหมาะสำหรับผู้หญิงวัยทำงานสวมใส่เพื่อไปทำงานหรือเป็นชุดสุภาพสวมใส่ในโอกาสออกงานมงคล กลุ่มบ้านห้วยไร่จะเป็นชุดติดกัน (ชุดเดรส) คอกลมผ่าหน้า เหมาะสำหรับผู้หญิงวัยรุ่นหรือวัยกลางคน สวมใส่ท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ โดยเฉพาะช่วงฤดูหนาวจะทำให้ร่างกายอบอุ่นเนื่องจากสามารถสวมใส่เป็นเสื้อคลุมตัวยาวได้ แต่ทั้งนี้กลุ่มบ้านแม่แสม จะมีการออกแบบที่แตกต่างไปจาก 2 หมู่บ้าน คือ จะเป็นชุดเสื้อผ้าและกางเกงในรูปแบบลำลอง เหมาะสำหรับทั้งผู้หญิง และผู้ชาย สามารถสวมใส่ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งยังสนองต่อความต้องการของตลาดในยุคปัจจุบัน

4) ทำต้นแบบหรือชิ้นงานผลิตภัณฑ์จริง เพื่อให้เป็นไปตามแบบร่างที่กำหนดไว้ โดย ทำแบบตัดและตัดเย็บให้ตรงตามแบบร่างให้มากที่สุด ดังภาพที่ 6

Picture 6: The Finished Prototype of Natural Dye Fabric Products

5) จัดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรม โดยจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ และสมาชิกในชุมชน ด้านการออกแบบ การผลิต และกลไกการตลาด ดังภาพที่ 7

Picture 7: Knowledge Transfer Activities on Design, Production, and Marketing

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 7 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การจัดประชุมทีมวิจัย เพื่อชี้แจงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย พร้อมเตรียมเอกสารดำเนินการขอใบรับรองทางจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ระยะที่ 2 การลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการคัดเลือกในพื้นที่ 3 หมู่บ้าน และลงพื้นที่สำรวจผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติของทั้ง 3 หมู่บ้าน และจัดประชุมระดมความคิดเห็น

ระยะที่ 3 การจัดพิมพ์เอกสารรายงานความก้าวหน้างานวิจัยเพื่อนำเสนอรายงานความก้าวหน้าแก่แหล่งทุนสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ระยะที่ 4 ดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ชาวบ้านในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยเชิญวิทยากรผู้มีความรู้เฉพาะทาง เพื่อเสริมความรู้ ความเข้าใจ

ระยะที่ 6 จัดเวทีกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้จากการวิจัย และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรม ให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้นั้นเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ระยะที่ 7 สรุปองค์ความรู้ และจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ คู่มือ วีดีโอ เพื่อเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณชน รวมถึงการจัดพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การยกระดับคุณภาพสินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยสรุปผลวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน โดยกลุ่มชาติพันธุ์ใช้การออกแบบผลิตภัณฑ์แบบวิถีท้องถิ่นหรือวิถีชาวบ้าน โดยอาศัยรูปแบบเดิมจากบรรพบุรุษที่มีความเรียบง่ายไม่ซับซ้อน เน้นประโยชน์ใช้สอยมากกว่าความสวยงามแบบสมัยใหม่ นอกจากนั้นผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาตินิยมนำเม็ดเดือยมาประดับเป็นลวดลายต่างๆ ที่แฝงไปด้วยความเชื่อของชุมชนของตนเอง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง และตระหนักถึงคุณค่าของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มในแนวทางวิถีตนเองได้อย่างเด่นชัด และมีวิธีการออกแบบตามแนววิถีท้องถิ่นที่จัดอยู่ในลักษณะประโยชน์ใช้สอยมาก่อนรูปแบบ (Form follow Function) ส่วนการทอผ้านั้น เป็นลักษณะภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ และมีการพัฒนาเทคนิคใหม่ โดยได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนมาจัดอบรม และให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมสีธรรมชาติ แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความต้องการของลูกค้าจะอยู่เฉพาะบางกลุ่ม และผลิตภัณฑ์สินค้าที่ยังต้องเป็นรูปแบบดั้งเดิมและย้อมสีธรรมชาติ ยังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย

สำหรับกระบวนการถ่ายทอดการย้อมสีผลิตภัณฑ์ ในอดีตมีการถ่ายทอดภายในครัวเรือนเท่านั้น เพื่อจุดประสงค์สำหรับใช้ในครัวเรือนให้กับสมาชิกในครอบครัว แต่ในปัจจุบันเป็นการการถ่ายทอดความรู้สู่เยาวชนรุ่นใหม่ และบางหมู่บ้านในตำบลตะเคียมปม ยังพบว่ามีนักท่องเที่ยวทั้งไทย และต่างชาติมีความสนใจเข้ามาเรียนรู้วิธีการย้อมสีธรรมชาติ และการทอผ้าจากเส้นด้ายย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการย้อมสีถือเป็นภูมิปัญญาสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ สามารถสร้างคุณค่า เนื้อหา เรื่องราว ความตระหนัก และการรับรู้ต่อผู้คนอย่างกว้างขวาง

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การพัฒนากลไกการตลาดผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน มีแนวทางการพัฒนา 4 แนวทาง คือ **แนวทางที่หนึ่ง** ผู้ผลิตต้องคำนึกถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก โดยต้องมีการสำรวจความต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มที่นิยมผ้าทอย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบ **แนวทางที่สอง** การผลิตสินค้าของตนเองต้องมีความแตกต่าง ผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นสินค้าที่มีความสวยงามในระดับหนึ่ง แต่หากพิจารณาในเชิงความคิดสร้างสรรค์นั้นอาจมีรูปแบบไม่เป็นที่นิยมของผู้บริโภค ดังนั้นจะต้องมีการปรับรูสินค้าผ้าทอย้อมสีธรรมชาติให้เกิดความแตกต่าง และมีรูปแบบที่หลากหลาย **แนวทางที่สาม** การผลิตสินค้าต้องมีคุณภาพ และเหมาะสมกับราคา **แนวทางที่สี่** การผลิตต้องมีการวางแผนผลิตอย่างถูกต้อง คือ ต้องอาศัยช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตเป็นผู้ผลิตสินค้า และอาศัยการมีส่วนร่วมของกลุ่มทอผ้า

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การถ่ายทอด และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน สามารถจำแนกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ

3.1 การถ่ายทอดการเรียนรู้ผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม เป็นการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้มีความรู้ และความสามารถเบื้องต้นในประเด็นต่างๆ โดยถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับ 2 กิจกรรมหลัก คือ

1) การถ่ายทอดความรู้เรื่อง “แนวทางการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าย้อมสีธรรมชาติ" โดยถ่ายทอดความรู้และทักษะเฉพาะด้านการออกแบบ และผลิตงานสิ่งทอ ซึ่งมีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับการออกแบบเบื้องต้น และกระบวนการย้อมสีธรรมชาติ ผลจากการถ่ายทอดครั้งนี้ สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์เกิดความรู้ และทักษะเรื่องทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น แนวทางการนำทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบอย่างเหมาะสม การออกแบบให้สอดคล้องกับกลุ่มบริโภค การออกแบบให้มีความหลากหลายรูปแบบ กระบวนการย้อมสี และการผลิตที่มีคุณภาพ

2) การถ่ายทอดความรู้เรื่อง “กลไกการตลาด” โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับ ต้นทุนวัสดุและการผลิต การสร้างแบรนด์ การสร้างอัตลักษณ์ให้ผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้บริโภค เทคนิคการย้อม ช่องทางการจำหน่าย ผลจากการถ่ายทอดครั้งนี้ กลุ่มชาติพันธุ์เกิดความรู้ และทักษะในเรื่องวัสดุ การผลิต (กระบวนการและเทคนิค) การสร้างแบรนด์ ช่องทางการจำหน่ายต่างๆ การต่อยอดพัฒนา รวมถึงความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์

3.2 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการรับรู้ถึงคุณค่า และการส่งเสริม สนับสนุน เพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ให้มีคุณภาพดีขึ้น และเกิดความยั่งยืน โดยคณะวิจัยได้ทำสัญญาข้อตกลงความมือ MOU กับเครือข่าย จำนวน 7 เครือข่าย ได้แก่ 1) วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน 2) สถาบันวิจัยหริภุญชัย 3) องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนปม 4) โรงเรียนบ้านไม้ตะเคียน 5) สภาวัฒนธรรมตำบลตะเคียนปม 6) สภาวัฒนธรรมอำเภอทุ่งหัวช้าง และ 7) วิสาหกิจชุมชนในตำบลตะเคียนปม

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยเรื่อง “การยกระดับคุณภาพสินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน” มีองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น 3 ส่วนหลักคือ Input, Process และ Output

Picture 8: The New Body of Knowledge

1. Input (ปัจจัยนำเข้า)

ผลิตภัณฑ์ย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม แบ่งได้ 2 ประเด็นหลัก คือ ความคิดดั้งเดิมและทุนทางวัฒนธรรม

1.1 ความคิดดั้งเดิม เป็นรูปแบบที่ดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน ไม่ได้รับความนิยมของตลาด การออกแบบยังใช้ลวดลาย และสีธรรมชาติดั้งเดิม ไม่มีการพัฒนาลวดลายในเชิงสร้างสรรค์มากนัก กระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านผ้าทอย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น

1.2 ทุนทางวัฒนธรรม คือ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่มีความโดดเด่น และสามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้แก่

1) กระบวนการย้อมสีธรรมชาติ ในอดีตชาวกะเหรี่ยงจะปลูกฝ้ายในครัวเรือเอง และนำฝ้ายมาปั่นเป็นเส้นด้าย ย้อมด้วยสีธรรมชาติ สร้างลวดลายด้วยการทอ ปักด้วยเส้นด้ายและเม็ดเดือย นำมาใช้สอยในชีวิตประจำวันเท่านั้น ไม่ได้นำมาจำหน่าย

2) อัตลักษณ์ท้องถิ่น คือ 1) เส้นฝ้ายที่เกิดจากฝ้ายที่ปลูกเองในครัวเรือน 2) การทอผ้าผืนด้วยกี่เอว 3) การสร้างผลิตภัณฑ์ ประเภท ถุง (ถุงย่าม) เสื้อ และผ้าห่ม

2. Process (กระบวนการ) คือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาด ลักษณะของกิจกรรมอบรม 2 เรื่องหลักคือ “แนวทางการพัฒนา และออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าย้อมสีธรรมชาติ" และ “กลไกการการตลาด เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าจากผ้าย้อมสีธรรมชาติ" (ชื่อแบรนด์ที่จดจำง่าย การสร้างความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ ตราสินค้าหรือโลโก้ และกระแสความนิยม)

3. Output (ผลลัพธ์) คือรูปแบบ และชิ้นงานผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบของแต่ละกลุ่ม โดยที่ผ้าย้อมสีธรรมชาติแต่หมู่บ้านจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน กลุ่มบ้านไม้สลีออกแบบเป็นเสื้อคลุม กลุ่มบ้านห้วยไร่ออกแบบเป็นชุดติดกัน (ชุดเดรส) และกลุ่มบ้านแม่แสม ออกแบบเป็นชุดเสื้อและกางเกง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ในอดีตชุมชนแห่งนี้ใช้วิธีการออกแบบผลิตภัณฑ์แบบวิถีชาวบ้าน โดยอาศัยรูปแบบเดิมจากบรรพบุรุษที่มีความเรียบง่ายไม่ซับซ้อน เน้นประโยชน์ใช้สอยมากกว่าความสวยงาม นอกจากนี้นิยมนำเม็ดเดือยมาประดับเป็นลวดลายต่างๆ ที่แฝงด้วยความเชื่อ ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มชาติพันธุ์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง และตระหนักถึงคุณค่าของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มในแนวทางวิถีตนเองได้อย่างเด่นชัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Narongwit, and Saengchanthai (2018) เรื่อง “การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสำหรับสุภาพสตรีจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติไหมแก้วพัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร” ที่กล่าวว่า การพัฒนาและการผลิต ควรมีรูปแบบที่เรียบง่าย สวยงาม ทันสมัย สามารถผลิตได้ตามศักยภาพของชุมชน และวัสดุที่ใช้ผลิตต้องมีราคาไม่สูงมาก และยังสอดคล้องกับแนวทางของ Industrial Promotion Center Region 1 (n.d.) ที่กล่าวว่าหากต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนให้มีความแตกต่างทางโดยใช้ทุนวัฒนธรรม จำเป็นต้องนำการออกแบบเข้ามาร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัยแต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ไว้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าการพัฒนากลไกการตลาดผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน มีแนวทางการพัฒนา 4 แนวทาง ได้แก่ **แนวทางที่หนึ่ง** คือ ผู้ผลิตต้องคำนึกถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก **แนวทางที่สอง** คือ การผลิตสินค้าของตนเองต้องมีความแตกต่าง **แนวทางที่สาม** คือ การผลิตสินค้าต้องมีคุณภาพ ทั้งเรื่องวัสดุ การผลิต และรูปแบบ **แนวทางที่สี่** คือ การผลิตต้องมีการวางแผนผลิตอย่างถูกต้อง ทั้งนี้เป็นเพราะกลไกตลาดต้องดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน และมีความสัมพันธ์กัน

ทุกแนวทาง ถือเป็นรูปแบบของการพัฒนากลไกการตลาดที่สำคัญ หรือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Aphibunyopas, and Klamsaengsai (2020) เรื่อง “การส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจหมู่บ้านทำมาค้าขาย : กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ” ที่กล่าวว่า รูปแบบการบริหารจัดการและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่จำเป็น และเป็นที่ต้องการ ได้แก่ การขยายช่องทางการจัดจำหน่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ การเพิ่มยอดขาย และการพัฒนาคน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chumoon (2010) เรื่อง “การพัฒนากระบวนการจัดการทางการตลาดในผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ กรณีศึกษา: กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน” ที่กล่าวว่า รูปแบบของกระบวนการจัดการทางการตลาดที่เหมาะสมของกลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือคือ ควรขยายตลาดเพิ่มไปยังกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่เลือกซื้อสินค้าที่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น และสามารถสัมผัสได้ถึงคุณค่าเมื่อใช้หรือสวมใส่

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การถ่ายทอด และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน สามารถจำแนกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ

3.1 การถ่ายทอดการเรียนรู้ผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม เป็นการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ รูปแบบของการให้ความรู้เกี่ยวกับ 2 กิจกรรมหลัก คือ 1) แนวทางการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ และ 2) กลไกการตลาด การถ่ายทอดการเรียนรู้ทั้ง 2 เรื่องนี้ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญควบคู่กัน ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนา และออกแบบผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องใช้กลไกตลาดเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยการส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปสู่บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Aphibunyopas, and Klamsaengsai (2020) เรื่อง “การส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจหมู่บ้านทำมาค้าขาย: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ” ที่กล่าวว่า รูปแบบการบริหารจัดการและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่จำเป็น ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ การวางแผนธุรกิจ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ การขยายช่องทางการจัดจำหน่าย และการศึกษาดูงาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Akkasaeng, and Kritsanaputi (2009) เรื่อง “กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ” ที่กล่าวว่า การถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ การจดจำและปฏิบัติตาม สำหรับการตลาดนั้น จะพิจารณาจากความยากง่าย และต้นทุนทั้งหมดในการผลิต

3.2 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม เป็นกิจกรรมที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการรับรู้ถึงคุณค่าและการส่งเสริม สนับสนุน เพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมให้มีคุณภาพดีขึ้น และเกิดความยั่งยืน โดยคณะวิจัยได้ทำสัญญาข้อตกลงความมือ MOU กับเครือข่าย จำนวน 7 เครือข่าย ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลงานวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้เป็นเพราะการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงระหว่างผู้คนในชุมชนกับภายนอกชุมชน รวมถึงการมีโอกาสได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sisathan (2009) เรื่อง “กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการทอผ้าของปกากะญอ: กรณีศึกษาบ้านแม่ระอาใน หมู่ 9 ตำบลแม่ตื่น อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่”

ที่กล่าวว่า การถ่ายทอดความรู้เรื่องการทอผ้ามีส่วนในการสร้างรายได้และอาชีพเสริมให้แก่ชาวบ้าน ชาวบ้านได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคต่างๆ ในการทอผ้า ช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านมีความสนใจที่จะพัฒนา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wannatrong, and Tukphimai (2017) เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรมีชัย และแขวงจำปาศักดิ์” ที่กล่าวว่า เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย จังหวัดอุดรมีชัย ราชอาณาจักรกัมพูชา และแขวงจำปาศักดิ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือในระดับท้องถิ่น เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือที่อยู่ในท้องถิ่นใกล้เคียงกัน โดยมีความร่วมมือในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ผ้าทอมือร่วมกัน

สรุป

งานวิจัยเรื่อง การยกระดับคุณภาพสินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการใช้ความรู้ด้านการออกแบบและกระบวนการผลิต (การย้อมสี) ไปพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ หรือกะเหรี่ยง ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ให้มีคุณภาพขึ้นอีกระดับหนึ่ง ซึ่งในกระบวนการวิจัยมีความจำเป็นต้องศึกษา และวิเคราะห์เกี่ยวกับบริบทชุมชนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ทุนวัฒนธรรมดั้งเดิม อัตลักษณ์ที่เป็นรูปธรรม มีคุณค่าเชิงสุนทรีศาสตร์ กลไกตลาด เพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ออกแบบ/ผลิตชิ้นงานให้เกิดความสวยงาม และมีคุณค่าต่อการรับรู้ของผู้คนในชุมชนและผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่เป็นผลจากการวิจัยครั้งนี้จัดเป็นผลิตภัณฑ์สิ่งทอเชิงวัฒนธรรมที่สะท้อนเนื้อหา เรื่องราว ของชุมชนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เป็นการใช้ทุนวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชุมชนมาเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาถึงปัจจัยหรือองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และครอบคลุม เพื่อใช้เป็นแนวทางการออกแบบโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้กับออกแบบงานผลิตภัณฑ์สิ่งทออย่างเหมาะสม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การพัฒนากลไกการตลาดผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เป็นการพัฒนาในแนวทางที่ให้ความสำคัญกับผู้บริโภค คุณภาพของผลิตภัณฑ์ และการวางแผน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใช้ความรู้หรือแนวทางนี้ไปประยุกต์ใช้กับกระบวนการผลิตชิ้นงานผลิตภัณฑ์สิ่งทอหรืองานหัตถกรรมอื่นที่หลากหลายมากขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 การถ่ายทอด และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ้าย้อมจากสีธรรมชาติด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน โดยที่การถ่ายทอดนั้นเป็นลักษณะการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เน้นทักษะ และใช้ระดับความรู้พื้นฐาน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สามารถนำวิธีการถ่ายทอดที่เน้นทักษะไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตงานหัตถกรรมอื่น ๆ ส่วนการสร้างเครือข่ายนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางสร้างเครือข่ายทางด้านวิชาชีพเฉพาะด้านได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากผ้าหรือวัสดุอื่น เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติขึ้นอีกระดับหนึ่ง

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดความรู้ทักษะด้านการออกแบบ และการย้อมผ้าสีธรรมชาติ ในวิถีของกลุ่มชาติพันธุ์

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ทุนวัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

References

Akkasaeng, D., & Kritsanaputi, W. (2009). Knowledge Management Process of Local Wisdom of Naturally Dyed Mudmee Silk. *Khon Kaen University Research Journal*, 9(4), 135-147.

Aphibunyopas, J., & Klamsaengsai, S. (2020). Business Promotion and Development of Trading Village: A Case Study of Nhong Bua Daeng Organically-Dyed Weaving Group Community Enterprise, Nhong Bua Daeng District, Chaiyaphum Province. *Thai International Tourism Academic Journal,* 16(2), 1-21.

Chumoon, M. (2010). *The Development of Marketing Management for Cotton Products, Case Study: The Cotton Hand Weaving Groups at Don Muang Village Tambon Maerang, Amphur Pasang, Lamphun Province.* (Research Report). Retrieved July 30, 2023, from https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/280871>

Industrial Promotion Center Region 1. (n.d.). *Community Product Development Project with Cultural Capital and Wisdom to the International Area In 8 Provinces in the Upper Northern Region.* (Unpublished Document). Bangkok: Department of Industrial Promotion, Ministry of Industry.

Khamthiya, C. (2023). The Head of Ban Mae Sam Naturally Dyed Cloth Group. *Interview.* October, 30.

Narongwit, P., & Saengchanthai, A. (2018). Design and Development of Bags for Women from Naturally Dyed Cotton, Cotton Weaving Groups with Natural Dyes, Silk Kaew Pattana Kamphaeng Phet Province. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal,* 24(2), 59-96.

Office of the National Economic and Social Development Council. (2024). *National Economic and Social Development Plan No.13, (2023-2027).* Retrieved July 30, 2023, from https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan13>

Sisathan, P. (2009). *Learning Process and Transfer of Weaving Wisdom of Pakakayo: A Case Study of Ban Mae Ra-Ar Nai, Village No. 9, Mae Tuen Sub-District, Omkoi District, Chiang Mai Province*. (Master's Thesis). Thammasat University. Bangkok.

Wannatrong, S., & Tukphimai, S. (2017). Development of a Network of Hand-Woven Fabric Learning Resources in Surin Province, Udon Meechai Province and Champasak Sub-District. *PULINET Journal,* 4 (3), 93-104.